

KRITIČNO BRANJE, MIŠLJENJE IN PISANJE

Opredelitve

- Za nekritičnega bralca je neko besedilo golo dejstvo, medtem ko je za kritičnega bralca le ena izmed možnih perspektiv na določena dejstva.
- Kritično branje je proces, v katerem se bralec ne ukvarja le s tem, kaj tekst govori, temveč tudi, kako avtor teksta pristopa k obravnavi teme in kakšne prikrite pomene zavedno ali nezavedno sporoča.

Kritično razmišljanje - veščine

1. Racionalnost: zanašanje na razum, dokaze, pojasnitve
2. Samozavedanje: Upoštevanje in razmišljanje o lastnih motivih, predpostavkah, perspektivah in predsodkih (Nihče ne more delovati ali razmišljati povsem objektivno in racionalno!)
3. Iskrenost: Prepoznavanje in izogibanje egoističnim motivom, zlobnim namenom ali sredstvom zavajanja
4. Odprtost: Upoštevanje alternativ, različnih perspektiv, apriori ne zavračamo alternativ

---

Kritično razmišljanje - veščine

5. Disciplina: Preciznost, izčrpnost, zajetnost, natančnost; upiramo se manipulaciji in neracionalnim namigom; izogibanje takojšnjim sodbam
6. Sodbe: Prepoznavanje pomembnosti alternativnih predpostavk; Prepoznavanje dokazov in njihovo vrednotenje

---

Razlika med kritičnim in nekritičnim mislecem

- **KRITIČNI MISLEC**
  - Je skeptičen
  - Je aktiven
  - Ni egoističen
- **NEKRITIČNI MISLEC**
  - Je pasiven
  - Stvari gleda skozi črno-belo perspektivo
  - Odgovori na vprašanja so da/ne, brez nians
  - Ne prepozna kompleksnosti in povezav

KRITIČNO BRANJE-KORAKI

1. Kaj tekst govori sam po sebi? (**Ponovitev opažanj**)
2. Kaj tekst naredi z izjavami, ali so ponujeni dokazi, kaj je povezano, kje so argumenti, ali obstajajo različne perspektive? (**Opis besedila**)
3. Kaj tekst pomeni kot celota? Kaj nam hoče avtor sporočiti? Ali je kaj prikrito? (**Interpretacija**)

CILJI KRITIČNEGA BRANJA

- Namen kritičnega branja je ne le, da se reproducira, kar je bilo povedano, temveč da se razume **pristranosti, predpostavke in perspektive**, ki stojijo v ozadju razprave.
- Če hočemo izboljšati naše pisanje, je nujno potrebno razumeti, kako jezik posreduje ideje bralcu.
- Kritično branje ni le pozorno in zbrano branje. Pri kritičnem branju mora bralec prepoznati in analizirati dokaze
- Da lahko dobro pišemo, se moramo naučiti pametno brati

KRITIČNO BRANJE: Izhodišča

- Da razumemo celoto, jo je najprej potrebno razbiti v smiselne dele.
- Veliko razumevanja pridobimo neposredno – preko sklepanja
- Komuniciranje temelji na skupnem znanju – pisci predpostavljajo, da bo bralec prikladal informacije in ideje in da se bo podzavestno skliceval na »ozadno« znanje, ko bo dal smisel nekem besedilu.
- Branje je poizvedovanje – iskanje pomena
- Vsak bralec je avtor, v smislu, da je kreator svojega razumevanja teksta.
- Pomen se ne skriva v posamičnih besedah, ampak predvsem v nizeh besed, ki zajamejo in predstavljajo določene širše ideje.

KRITIČNO BRANJE: Označevanje

- Dvojno podčrtaj glavno idejo, ki se navezuje na nek družbeni vidik obravnavane IKT
- Enojno podčrtaj trditve, ki se navezujejo na avtorjeve izjave glede odnosa med obravnavano IKT in družbo
- Z zvedico označi dokaze, argumente (empirični, teoretični dokazi...)
- S klicajem označi avtorjeve zaključke
- Z dvojnimi klicajem označi trditve, ki pri branju izzovejo močno reakcijo (ali, da gre za zanimivost, za močno strinjanje ali za močno nestrinjanje)
- K izjavam, ki izzovejo nek dvom, razmislek ali kakršnokoli asociacijo si napišite v nekaj besedah ta razmislek
- Postavi vprašaj k izjavam, ki so nejasne ali pa neke ideje ne predstavijo dovolj dobro

---

PISANJE - Koraki

1. Kaj hočem povedati?

- Izoblikujte si predstavo o tem, kaj je tisto bistveno, kar želite povedati
- Pred tem se moramo seznaniti s temo in posedovati relevantne informacije
- Besedila ponavadi niso slaba zaradi slabih veščin pisanja, temveč zaradi pomankanja "materiala" za pisanje

---

PISANJE - koraki

2. Logično strukturiranje besedila

- Pisanje je raba jezika, pri čemer mora imeti vsak stavek nek pomen. Tekst mora teči od "otvoritve" do zadnjega stavka.
- Paziti je potrebno, da ne nasprotujemo samim sebi.
- Poizkusimo argumentirati, najti razloge za naše izjave.
- Ne smemo se ponavljati (dovolj je, da enkrat zapišemo neko idejo)

PISANJE - koraki

3. Revizija: Izboljšanje besedila:

- Pisanje besedila je vedno proces revizije, kar pomeni, da tekst ne nastane naenkrat, temveč vključuje več poizkusov (trail and error)
- Besedilo je potrebno urejati med in po pisanju
- Pri pisanju stavkov se nenehno odločamo med alternativami in pri tem je nujno potrebno razmišljati o učinkih alternativnih izbir
- Izogibamo se žurnalističnem diskurzu in nerodnim stilskim prijemom (npr. oziroma, tri pikice)

Navajanje in povzemanje

- Večina seminarske naloge je parafriziranje, povzemanje ali navajanje avtorjev drugih del
- Navajamo (citiramo) redkeje:
  - ko želimo z avtoriteto neke izjave podkrepiti našo idejo, interpretacijo;
  - ko želimo interpretirati izjavo nekega avtorja

Primer

V tem kontekstu Wittel(2001:13) pravi, da so osebna omrežja »nepogrešljiv vir socialnega kapitala v obdobju omrežnega individualizma«. To pomeni, da igrajo socialna omrežja vedno večjo vlogo v razpravah o socialnem kapitalu in slednjega ne moremo obravnavati brez vključitve razprave o povezavah posameznika z njegovim družbenim okoljem.

Povzemanje

- Povzemanje, parafriziranje: s svojimi besedami ponovimo idejo nekega avtorja;
- Razlika je ali nek tekst dobesedno prepisemo ali pa interpretiramo s svojimi mislimi (v prvem primeru gre za **plagiat**, če ni ustrezno navedenega avtorja)
- Povzetek ali parafriziranje ne pomeni, da so vse besede drugačne kot v originalu

---

Primer

Wittel (2001) ugotavlja, da osebna omrežja igrajo vedno bolj pomembno vlogo kot nosilci socialnega kapitala v sodobni družbi.

Ali

Osebna omrežja igrajo vedno bolj pomembno vlogo kot nosilci socialnega kapitala v sodobni družbi (Wittel, 2001).
